

KATUAK, XAGUAK ETA GURE DIRUAK

«Xaguak urte bete baten 90.000 milloi pezeta jan dabez Espaiñietako Lateralan». Onela diño DEIA'k, 1982-XII-27'añ, letra andiagaz lenengo orrian. «Arratoiak dira gizonak munduan izan deben etsarik aundiena. Gerra guztiak baiño oker aundiagoak egin devez historian zear...»

* * *

Eta gizonak asma daben inbenturik onena xaguak akabatzeko, katua izan da. Baserrietako sukalde guztietan katua egon da sutondoan amamari lagun egiten. Sorgiñak eurak be, kantu-antza artzen eben gizonengana agertzeko. Tximiñitik beera sartzen ei zan lapurretan eta etxeko-andrea ikaratu be bai. Gizonak pentsatu eban andrakoz jantzi eta zai egotia sutondoan, gorua esku batean eta burrunzia bestean.

Sartu zan katu-sorgiña eta andraz jantzitako gizon bizardunari esan eutzon:

—Gixona, eta goruagaz?

—Katua, eta berbetan?

Erantzun gizonak, burrunzia sabeletik sartunda. Eskapa eban katuak garraxi bizian. Bigaramonian alboko atsua egoan ardi-illik, tripak odoletan.

* * *

Katua gizonaren lagun egin zan egunean, asi ziran bere ganbarak ondo zainduta egoten: gabaz eta egunez katua xaguen zai. Baiña, sukalde-bajuak kendu ebezanian ekonomikak eta butanozkoak ipinteko, amaitu zirean sukaldeetako katuak, nun egon be ez daukielako.

Gaurko etxiak eta erriak katuen kontra dagoz. Etxeak lenago zulotxoak eukien katuak sartun-irtenak egiteko; gaur ez daukie nundik nora sartun eta nun beuren buruak gorde be ez. Onen ondorengoak: katuak gutxitu eta arratoiak ugaritu. Onekin, berriz, triskantza ugariak baztarretan.

* * *

Eguneroko izparringiak ez dau esaten zenbat diru gastatzen dan «campana de desratización» bakoitzeko. Oraintsu egin dabe geure errian, orretarako kanpotik gizonak ekarrita, len azariak akabatzeko egiten zan antzera. Itsas-erri baten bizi naz eta erre-xioa daukagu alboan. Maria biziak itsasoan eta ur-jasa aundiak erreixoan diranian, arratoi guztiak irte-ten dabe errira alkantarilla-zuloetatik. Aldi bakoitzeko «campana» bat eskatzen dabe jendiak. Bereala beste bat. Eta beste bat. Sekulan amaitzen ez dan letania.

* * *

Eta, badakizu zer pasaten dan aldi bakoitzeko? Nere etze-inguruko baratxian katuak dagoz dozena bat be bai; ba, kanpaiña bakoitzeko katuren bat galtzen da.

Eta bat baiño geiago il-zorian egoten dira. Arratoiak aurkako kanpaiña bakoitzean, katuak garbitzen dira arratoin onerako. Ez dakit arratoi pozoidunak janda ala pozoia bera janda, iltzen bedira be.

Emen gartaten dana, uste dot beste errietan be berdin pasako dala. Orain illebeten pare bat dala egin eben kanpaiñan, iru ar eder aldendu ziran eta eteian nebazan ama eta bere seme ar bat, biak egon dira gaixorik, odola aotik eta atzetik botaz...

* * *

Obe leukie Udal-etxeak ainbeste kanpaiña egin barik, obeto katuak zaintzea. Jaten emon dagozan apurreri eta beuren buruak gordeteko tokitxuak egin, geurko etxe berrietan ez dago-ta eurentzako tokirik.

Erroma'ko Foro Romano inguru guztian makiña bat katu ibiltzen da ibilli, txitxarroak sardan bezela. Gertu egoen Animalien Aldeko etxe bat eta an ikusten nebazan katuok sartzen eta irteten. Foro Romano bertan be, lengo arrasto zaarren artean, topeko dabe nun gorderik. Persona asko ikusi izan dodaz an katuei jaten emoten. Ez dot usten arratoi askorik ibiliko danik.

* * *

Amaitzeko, Getaria'n gertaten dana esango dautzut. Bada an itsasoan sartzen dan menditxo bat: «Getari'ko Xagua» deitzen dautsagu guk. «San Anton» be bai; baiña, badau izen berezia eta ez naz akordaten. Mendi orren atzeko aldetik erriruntz, an dago Telaipe jatetxea. Bertako negusiak, jatetxearen ondakiñekin, ogeita amar katu baiño geiagori jaten emoten dautse. Menditxoan katuak ugari; baiña, arratoirik ez.

Ori dok zuur jokatzera eta burua izatea. Zorionak Talaipe'ko jaunari.

* * *

Bela-barkuko patroï bateri auxe galdetu eutsoen: —Zenbat otzara (otarra, sakia)-lur daukaz mendi onek?

—Alako otzarea egin ezkerro, bat.

ANES ARRINDA